

SLOVENSKI NAROD.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

»Uvidevam, Juri, uvidevam da si
imel prav.«

Ploj je izjavil, da so Slovenci prvi vložili zahtevo po splošni in enaki volilni pravici ter pri tej zahtevi tudi vztrajajo brez ozirov in pogojev. Govorili so k predmetu zastopniki vseh strank. Odsekov predlog je bil sprejet. Proti so glasovali Slovenci in veleposestniki.

Brno, 23. novembra. Deželni zbor je sprejel zakon o delitvi šolskih oblasti po narodnosti.

Praga, 23. novembra. Češki deželni zbor razpravlja o računskem provizoriju za prvo polletje 1906. Dabata je zelo burna, ker so Nemci spravili v razgovor zadnje nemške nemire v Pragi.

Lvov, 23. novembra. Ker galickemu deželnemu zboru ni moglo pred letom 1910. zboljšati plaš učiteljem, dovolil je 400.000 K za »podpore« najpotrebnejšim učiteljem.

Črnovice, 23. novembra. Bukovinski deželni zbor je sprejel zakon, s katerim se uredi učni jezik na učiteljskišči v Črnovicah.

Kriza na Ogrskem.

Dunaj, 23. novembra. Baron Fejervary je izjavil nekemu časnikarju, da hoče pod vsakim pogojem napraviti red. Razpustil bo državni zbor ter razpisal nove volitve s programom splošne in enake volilne pravice. S koalicio se ne bo pogajal, ker se mu sdi to brezuspešno. Tudi kralj ne more ugoditi zahtevam koaliciije, ne da bi prelomil svoje prisega. Položaj je zelo resen.

Konflikt s Turčijo.

Carigrad, 23. novembra. Včeraj je dobilo avstro-ogrsko poslaništvo odgovor turške vlade na ultimatum veselil. Odgovor odklanja vse zahteve z ozirom na javno mnenje na Turškem. Edino glede civilnih agentov dovoljuje Turčija, naj se jim podaljšajo mandati na dve leti.

Atene, 23. novembra. Italijanski križarki »Garibaldi« in »Ostro«, ki se udeležita demonstracije, sta prispeli v Pirej. Na krovu avstrijske križarke »St. George« je bilo danes prvo posvetovanje vseh poveljnikov. Mednarodno brodevo odnise vlad neugodnega sultanovega odgovora najbrže že jutri, in sicer proti otoku Mitilene.

Dogodki na Ruskem.

Petrograd, 23. novembra. Včeraj je bil prvi ministrski svet pod carjevim predsedstvom v Carskem selu. Car je podpisal izvršilno naredbo, s katero se zajamči svoboda izhajanja in tiska. Navadne ministrske seje so vsak dan v Petrogradu ter jim prisostvujeta redno tudi vojni in mornarični minister.

Vitte dobiva od raznih mestnih zastopov brzogovorna zagotovila, da bodo podpirali njegovo vladno.

Nova vlada na Angleškem?

London, 23. novembra. »Times« poročajo, da poda Balfour v najkrajšem času demisijo. Kralj pozove nato liberalno stranko, da sestavi novo vladno. Parlament se skliče h kratkemu zasedanju, a po novem letu bodo nove volitve.

Deželni zbor kranjski.

XII. seja, dne 24. novembra 1905.

Predseduje deželni glavar De-tela. Vlado zastopata deželni predsednik Schwarz in okrajni glavar Haas.

Ko je glavar tretjič pozvonil, je šel edini navzoči poslanec baron Liechtenberg klicat ostale poslance in ko je glavar sedmič pozvonil in je šel dr. Šusteršič svoje ljudi klicat, je bila zbornica sklepna.

Podpore zaradi povodnji.

Župan Hribar in tovariši so nujno predlagali, naj se za podporo barjanom, ki imajo vlad povodnji veliko škodo, dovoli 3000 K in naj se vlada poskusi, da tudi kaj stori.

V utemeljevanje tega predloga je pojasnil Hribar razmere na barju. Vse barje je pod vodo in nihče ne ve, kdaj bo konces na barju vladajoče bede. V formalnem osiru je predlagal,

naj se seja pretrga, da more finančni odsek takoj sklepiti.

Dr. Šusteršič se je izrekel za predlog in je zahteval, naj se da ne 3000 K, kakor je predlagal Hribar, nego 10000 K. Seje ni treba pretrgati, če so vse stranke edine.

Graf Barbo je želel, naj se seja za par trenutkov pretrga, ker sta podana dva različna predloga.

Svoda je moral tudi Nace Žitnik potratiti nekaj časa. Povedal je, da so tudi drugi kraji pod vodo.

Povše je temu pritril in dejal, naj se vse te zadeve izroče deželnemu odboru.

Drobniš in Arko sta opozarjala na povodnji na Notranjskem.

Glavar je prekinil sejo, da je mogel imeti finančni odsek sejo.

Finančni odsek je imel jako dolgo posvetovanje.

Ko se je seja zopet otvorila, je poročal Hribar in je predlagal v imenu finančnega odseka, da naj se dovoli podpora vsem krajem, ki so imeli škodo vlad povodnji. Sklenilo se je pooblastiti deželni odbor, da sme do 20000 K dovoljevati podpore po povodnjih prizadetim krajem. Pozvalo se je vlado, naj vsaj dvakrat toliko dovoli iz državnih sredstev.

Učiteljske plače.

O nujnem predlogu narodno napredne stranke zaradi uravnave službenih prejemkov učiteljskega osebja na ljudskih šolah je poročal Hribar. Za posvetovanje tega predloga izbrani šolski odsek je bil soglasnega mnenja, da je zboljšanje gmoščnega stanja ljudskošolskega učiteljskega v istini nujno, ker so cene živilih in sploh vsem življenjskim potrebščinam po mestih in na kmetih v zadnjih letih tako poskočile, da učiteljski prejemki nikakor ne zadostujejo, da bi učiteljsko varovali prav občutnega pomanjkanja; bil je dalje pa tudi soglasnega mnenja, da se ta uravnava, kakor je nujna, v kratki, še preostajajoči dobi sedanjega sasedanja deželnega zbora ne da definitivno izvršiti, ker je predvsem tudi izključeno, da bi se v tem zasedanju zamoglo dogotoviti se poročilo o proračunu za leto 1906. To poročilo more namreč na vrsto priti šele potem, ko se definitivno rešijo proračuni za leto 1902, 1903, 1904 in 1905 ter računski zaključki za leta 1900, 1901, 1902, 1903 in 1904; definitivna uredba učiteljskih službenih prejemkov pa je mogoča šele takrat, ko pride deželno gospodarstvo zopet v redni tir in ko se odpro v ta namen neobhodno potrebni viri dohodkov. Šolski odsek se je zatorej glede na s'anje finančnih razmer dežele Kranjske odločil nasvetovati za sedaj le draginjske priklade oženjenim učiteljem v visokosti 25%, njihovih stalnih plač, kar po neurednih, vendar pa verjetnih podatkih, ki so bili šolskemu odboru na razpolago, pomeni denarni uspeh preko 95000 K na leto. S tem se pač odpomore le največji bedi med učitelstvom, ker draginja pritiska najbolj na oženjene učitelje in med njimi zlasti na one, ki so oblagodarni z dečo. Šolski odsek si pa ne prikriva, da ima tudi ostalo ljudskošolsko učiteljsko pravico zahtevati, da se mu kar najprej mogoče uravnajo sedanjim razmeram neprimerni službeni prejemki in da nasvetovana draginjska priklada tudi za oženjene učitelje ne pomeni še viška, do katerega bi se smelo iti pri definitivni uredbi. Kar se termina za začetek izplačevanja draginjske priklade tiče, bilo bi pač najprikladnejše, ko bi se določil s 1. dnem januarja 1906; vendar se je šolski odsek odločil za 1. dan decembra t. l., da tako ta priboljšek učiteljskim rodbinam pride kot nekako božično darilo. Glede na povedano predlaga torej šolski odsek: Oženjenim ljudskošolskim učiteljem v deželi kranjski se dovoli od 1. dne decembra t. l. nadalje v mesečnih naprejšnjih obrokih izplačljiva draginjska priklada v visokosti 25%, njihovih sistemizovanih stalnih temeljnih plač, in sicer za tako dolgo, dokler se definitivno ne uredi službeni prejemki učitelstva na ljudskih šolah v deželi Kranjski.

Dr. Šusteršič je dejal, da je v svojem govoru povodom utemeljevanja tega predloga obdžil dež. šolskega nadzornika, da je o nekem učitelju neresnico poročal. Izjavil je, da mu je dež. predsednik dokazal, da to ni res in zato je preklical svojo trditve. Glede učiteljskih plač je navajal, kolikokrat jih je dež. zbor že preurejeval. Zadnja regulacija je bila leta 1. 1898. Zdej je ureditev plač zopet postala aktualna in se bo končno morala rešiti. Ne strinjam se z odstavkom poročila, ki pravi, da doklada ne pomeni še viška tega, kar morajo učitelji dobiti. Ne zdi se mi prav, delati obljube; kot soglasno mnenje dež. zbora to ne sme veljati. Ne vemo, kako bo izpadla asanacija dež. financ. Brez izdatnega drž. sodelovanja pri sanaciji dež. financ ne bomo nikdar prišli do zadostnega zvišanja učiteljskih prejemkov. Posebno je pravična zahteva, da naj država prispeva

za šolstvo, ko ima gospodarstvo nad šolstvom v rokah. Z zadovoljstvom konstatuje, da velja predlog tudi za učiteljske, ki morajo iz svojih dohodkov vzdrževati legitimne otroke. Trdil je, da dež. zbor sedaj ni v stanu več dovoliti, kakor se zdaj nasvetuje. Proračun s primanjkljajem znaša 670 kron; zdej narase vlad doklad učiteljem za 100.000 K. Govornik je pojasnil, kako naraščajo stroški za šolstvo in dejal, da se ne more več storiti, kakor le najnujeje. On je za odsekov predlog.

Dr. Tavčar je pritril Hribarju, da letos ni bilo mogoče izvršiti stalne regulacije. Resnica je, da dež. finance niso ugodne, ali regulaciji učiteljskih plač se ne bo na drug način dalo v okoliščini, kakor da se zvišajo učiteljske plače. Dr. Šusteršič je ožigosl tajno kvalifikacijo. To je mogoče. Ali pomisliti je treba, da je učiteljsko beraško plačano in da mora postranskega zaslužka iskati. A prav to je vzrok, da so učitelji večkrat ne dobro kvalificirani. Šolski odsek je priznal, da je učiteljsko v bedi, saj je dovolil draginjske doklade. Izražam svoje začudenje, da se ni hotelo dati podpore vsemu učitelstvu. Priznalo se je, da je vse učiteljsko v bedi, a delajo se razlike. To je nekaj nečloveškega. Ako je beda v stanu, morajo biti deležni vsi člani tega stanu. S predlogom se greši proti maksimi, ki jo je zbornica sama priznala. Tisti dobi največjo podporo, ki ima najmanjšo plačo. Tako se je sklenilo glede dež. uradnikov, ne pa glede učitelstva. Oženjeni učitelji so navadno že bolje plačani kakor drugi in časih tudi iz drugih vzrokov laglje izhajajo. Predlog šolskega odseka je neurečen. Časih so se dajali beneficiji ljudem, ki so se ženili. Pri nas pa ni prav dobro, da se z dobrotami vzpodbujajo učitelji naj si z ženitvijo pridobe doklade. Predlog bo povzročil nasprotstvo med učitelstvom in to bo slabo vplivalo na disciplino. Večina odsekov je bila zato, da se vsem učiteljem da podpora, a klerikali so grozili, da z obstrukcijo vse preprečijo. Vsed tega sem v silobranu in moram glasovati za predlog, drugič pa obžalujem, da učitelji sami med seboj niso edini. Mi smo dobili oficijalni glas naj rešimo vsaj to drobtinico. Zato bom glasoval za predlog.

Posl. Božič obžaluje, da se ni dalo vsemu učitelstvu podpore. Predlog šolskega odseka je pljuska učitelstvu v obraz in nečasten za zbornico. Da se bude delala razlika med oženjenimi in neozženimi, je krivica. Učitelj naj se sodi po svojem delu. Oženjeni učitelji niso boljši od neozženih, prej nasprotno. Dež. zbor je naravnost namignil učitelstvu, naj se ženi. Tak migljaj je nemoralen. Učitelstvo bo tadar z nevoljo sprejelo in plamen, ki gori, se bo še bolj razpihlil. Zbornica napravljaj vtis, kakor kaka komisija, ki premijira carskega žrebece in občinske bike. (Glavar graja govornika.) Božič izjavi, da bi glasoval za predlog, ki bi vsemu učitelstvu dal zasluženo podporo, za odsekov predlog pa ne bo glasoval.

Jaklič, ki je sam učitelj, se je zavzel za odsekov predlog, tolažeč se, da je le provizorij, ki naj kmalu izgine. Govoril je potem na dolgo in na široko o vseh mogočih in nemogočih rešeh, tako slabo in plitvo, kakor bi hotel dokazati svojo vsestransko inferjornost. Tudi o tem je govoril, kako naj se po njegovih mislih regulirajo plače, samo tega ni povedal, zakaj je v odseku glasoval zoper predlog, naj se da doklada vsemu učitelstvu.

Poročevalec Hribar je rekel, da je istega mnenja, kakor Božič, a vdal se je sili kakor dr. Tavčar, ker bi bila sicer vsa akcija na korist učitelstvu padla v vodo. Ker so se zaupniki učitelstva izrekli za odsekov predlog, se je moral ukloniti. Glede učiteljske plače je dež. zbor ravnal tako, kakor tisti človek, ki je psu po koščkih odsekov rep, češ, da ga to manj boli. Deželni zbor je dostikrat reguliral plače, pa jih le ni uredil tako, kakor je treba. Govornik je pojasnil krivdo dež. zbora, da so finančne razmere neugodne. Na Šusteršičevo očitjanje, da ne izraža poročilo v enem delu mnenja odseka, konstatira govornik, da dotičnim nazorom v odseku ni nihče ugovarjal in da torej izražajo gotovo mnenje vsaj odsekov večine. Če bi država sploh prevzela šolstvo, bi bilo to za nas dobro ali zadeli bi na odpor pri tistih, ki stoji trdno na stališču dež. avtonomije. Govornik je pojasnil dež. finance, rekši, da finance vendar niso tako žalostne, kakor je to predstavljal dr. Šusteršič. Resnica je, kar je rekel dr. Tavčar, kjer so enake dolžnosti, morajo biti tudi enake pravice. Klerikali se motijo, če mislijo, da se bo za doklade rabilo le toliko, kolikor je proračunjeno. Videli bodete prihodnje leto, koliko bo učiteljskih porok. Zadeli ste v prvi vrsti učiteljske. Jaklič bi bil bolje storil, da o stvari ni govoril, kajti v prvi seji šolskega odseka se je izrekel za to, da se vsemu učitelstvu dajo enake doklade, potem pa predsedal in bil zoper to. (Klerikali so silno razburjeni. Šusteršič vpije o neoljalnem postopanju, da Hribar take reči spravlja v zbor-

nico.) Govornik je končno vzel v zaščito kranjsko učiteljsko.

Predlog odsekov je bil soglasno sprejet.

O zavarovanju življenja in starostnih rent je poročal dr. Krek, ki je predlagal:

1. Deželnemu odboru se naroča, da ustanovi čim prej socialno-politiški svet po sledečih načelih:

a) Socialno-politiški svet ima informativni in posvetovalni značaj za socialno političke stvari, v kolikor spadajo v avtonomni delokrog kranjske dežele.

b) Ta svet ima 6 oseb: zastopnika dež. odbora, zastopnika dež. vlade, dva zastopnika delodajalcev, ki ju določa trgovska in obrtna zbornica, in dva za stopnika delavcev, ki ju določijo delavske organizacije; in sicer enega kršč. socialna zveza v Ljubljani, drugega pa strankarsko vodstvo jugoslov. socialne demokracije v Ljubljani.

c) Temu svetu predseduje zastopnik deželnega odbora. Opravilnik si določi svet sam po predlogu, izdelanem in pri prvi njegovi seji predloženem od deželnega odbora.

8) Delavska zastopnika prejemata za vsako sejo potne stroške in odškodnino, ki jo določijo socialno-politiški svet v sporazumu z dež. odborom.

d) Zapisnik o sejah, kakor ga sklene svet, naj predloži dež. odbor koncem vsakega leta dež. zboru.

e) Poslovna doba članov socialno-politiškega sveta se določa na tri leta.

f) Deželni odbor se pooblašča, da sme v izvršitev teh sklepov potrošiti za to potrebne vsote iz deželnega zaklada.

2. Poročilo deželnega odbora o zavarovanju življenja in starostnih rent se predloži socialno političnemu svetu v presojo.

Ta predlog upravnega odseka je bil soglasno sprejet.

O prošnji društva »Jednakopravnost« zaradi cenjenih delavskih stanovanj je poročal dr. Krek.

Društvo »Jednakopravnost« prosi v svoji prošnji na deželni zbor, naj se ugodi § 23. zakona z dne 28. mal. sr. pana 1902, drž. zak. št. 144. Dotični zakon se tiče davčnih olajšav za stavbe z zdravimi in cenjenimi delavskimi stanovanji. § 23. slóve: »Olajšave tega zakona stopijo v veljavo le v tistih krajevstvih in deželah, kjer se dotičnim novim stavbam potom deželnega zakonodajstva dovoli tudi oproščenje od vseh deželnih in okrajnih doklad, kakor tudi znižanje občinskih doklad k državnim, v § 1. zaznamovanim zakonom do najmanj 50% za ves čas osvobojenja od državnih davkov.

Za Kranjsko je ta zakon velike važnosti, ne samo za že obstoječe in industrijalne kraje, marveč tudi zato, ker se z olajšanjem zdravih in cenjenih stanovanj omogoči industrija na novo v krajih, kjer je dozdaj še ni.

V drugi vrsti ima koristi ta zakon seveda tudi za delavce v higienskem in nravnem osiru.

Poročevalec je predlagal, naj se sprejme zakon, ki določa:

V zakonu z dne 8. julija 1902, drž. zak. št. 144, zaznamovana poslopja z zdravimi in cenjenimi delavskimi stanovanji so za tisto dobo, za katero jim je bila na podstavi navedenega zakona priznana oprostitve od hišnorazrednega davka, kakor tudi od hišnorazrednega davka in od petdostotnega davka od donosa časno davka prostih poslopij, oproščena tudi od plačevanja vseh deželnih in okrajnih doklad in od polovice občinskih doklad k imenovanim državnim davkom.

S sklepom občinskega zastopstva se sme izreči, da se v § 1. določena oprostitve od polovice občinskih doklad raztegne tudi na daljni, ozir. na ostali del onih doklad.

Ko bi minile po zakonu z dne 8. julija 1902, drž. zak. št. 144, dopuščene ugodnosti, prestane z istim časom tudi oprostitve od doklad.

Zakon je priporočal, da se sprejme, še posl. M. Arko, naker se je glasovalo. Predlog se je sprejel soglasno.

O preložitvi okrajne ceste Čatež-Lipa je poročal Jaklič. Sklenilo se je okrajno cesto v Suhbi Krajini med vasema Čatež in Lipa preložiti po projektu, ki ga je dal izdelati okrajnocestni odbor v Ribnici in ga pregledal deželni stavbni urad, ter se navedenemu okrajnocestnemu odboru dovoli iz deželnega zaklada prispevek 5600 kron k stroškom, proračunjenim na 16.800 K, ako se dobi pokritje, eventualno deželnemu odboru dovoli najeti v ta namen posojilo.

II. Ostali del stavbne potrebščine v znesku 11.200 kron mora pokriti okrajnocestni odbor v Ribnici s posojilom, ki se amortizuje z izredno 2 1/2% priklado.

O nujnem predlogu poslancev dr. Tavčarja in tovarišev za dovolitev vodovodne naklade v mestni občini Rudolfovo je poročal dr. Ferjančič. Vodovod v Rudolfovo je že dalje časa oživotvorjen, ne da bi oni, ki uživajo koristi tega vodovoda ali bi bili v položaju, si vodo iz njega napeljati, v pokritje velikih stroškov z vodovodom

občini kaj prispevali. Zbornica je odobrila zakon, ki določa:

Gospodarji hišnih posestev, mime katerih so cevi za vodovod v Rudolfovo položene tako, da je možno iz njih preskrbovati omenjena posestva z vodo, so dolžni plačati vsako leto občini Rudolfovo vodovodno naklado, katara se določi pri v najem danih prostorih s 5% napovedane najemščine, pri vseh drugih prostorih pa s 5%, od tistega zneska, ki je bil učenjen kot najemninska vrednost teh prostorov.

Pri v najem danih prostorih je gospodarjem pridržana pravica od tistega časa, ko so vpeljali vodo v svoje hiše za uporabo gostačev, zahtevati od teh povračilo omenjene občinske naklade po razmeri najemščine.

Kako je ustanoviti najemniško vrednost pri prostorih, ki niso dani v najem, določa deželni odbor dogovorom s c. kr. političnim deželnim oblastvom.

Pravica občine, pobirati to naklado, preneha koncem leta 1915.

Vodo, potrebno za domačo porabo (za pitje, kuhanje, pranje in snajenje), oddaja občina brez posebnega povračila; za vodo pa, oddano v druge namene, plačati je občini pristojbino po določenem, od deželnega odbora dogovorom s c. kr. političnim deželnim oblastvom potrjenem ceniku.

O nujnem predlogu poslancev barona Apfaltrerna in tovarišev v zadevi dež. podpore kmetijskih družbi kranjski je poročal Povše. Sklep: C. kr. kmetijski družbi kranjski ima deželni odbor izplačati za tekoče in prihodnje leto podporo po 7000 kron v svrhu pospešitve kmetijstva.

O zvišanju potrebščine za uravnavo Mirne je poročal Žitnik. Sklenil se je zakon, ki določa: V zakonu z dne 8. julija 1. 1892, dež. zak. št. 7., o uravnavi potoka Mirne na 280.000 K določena potrebščina se zviša za znesek 276.000 K.

V pokritje večje potrebščine v znesku 276.000 K imata prispevati državni izboljševalni zaklad in dežela Kranjska, prvi s pridržkom ustavnega odobrenja, vsak po 50 odstotkov.

§ 2. in 3. zakona z dne 8. julija 1892, dež. zak. št. 7., imata se tudi glede večje potrebščine slično uporabljati, vendar pa s spremembo, da morebitni prihranki pri zvišanju skupni potrebščini v znesku 556.000 K izključno pridejo v korist enakomerno državnemu izboljševalnemu zakladu in deželi Kranjski.

O preložitvi ceste na Škrlju je poročal baron Apfaltrern. Sklenilo se je, oobitriti naknadno, kar je v tej stvari ukrenil dež. zbor, in dovoliti polovico stroškov, kar znaša 19630 K 75 v.

O prošnji vodstva deklške sirotišnice bar. Liechtenhurnove za podporo, je poročal Pogačnik. Sklenilo se je: Dovoliti vodstvu sirotišnice bar. Liechtenhurnove v delno pokritje dolga 2500 kron in podpore za leto 1905 2500 K. Ustanovnine se zvišajo od 180 na 200 kron.

O prošnji občinskega sveta stolnega mesta Ljubljane za zvišanje letnega doneska novemu 6-razrednemu deklškimu liceu, je poročal dekan Arko. Sklenilo se je: 1. Dosedanja letna podpora 6000 K, katara se je dajala višji deklški šoli v Ljubljani, ostane, in vrhu tega se za leto 1906 še dovoli začasni znesek 1000 kron. 2. Deželnemu odboru se naroča pogajati se s kuratorjem višje deklške šole v Ljubljani v ta namen, da postane zavod pristopen širši slojem prebivalstva dežele in da se ojači vpliv dežele na vodstvo te šole.

O prošnjah različnih učiteljskih vdov in sirot za podaljšanje miloščine je poročal Hribar. Sklep: Zaprošene miloščine se v dosedanih zneskih podaljšajo za sezono 1904/5 in 1908. Izplačila miloščin za 1. 1902, 1903, 1904 in 1905 se naknadno odobri. Ob enem so se različni učiteljskim sirotam dovolile miloščine.

Podpornemu društvu kočevske gimnazije se je dovolilo po 200 K za zadnja leta. Poročevalec je bil Pogačnik.

O prošnji »Dramatičnega društva« v Ljubljani za podporo je poročal Hribar ter predlagal:

»Dramatičnemu društvu« se dovoli deželna podpora za sezono 1904/5 in 1905/6 v skupnem znesku 25.200 K in izplača po odbitku prepuščene najemnine za lože v skupnem znesku 13.200 K, dveh obrokov dovoljenega posejila v skupnem znesku 1200 K in za kurjavo v lanskem sezoni odmerjenega zneska 488 K 76 h, skupaj 14.888 K 76 h, torej v ostanku 10.311 K 24 h.

Dr. Šusteršič je izjavil, da bodo klerikali glasovali zoper ta predlog. Gledališče ima v obse paški kulturni pomen, ki se pa visoko preceňuje. Kulturna veljava provincajskih gledališč je silno mala, ko jo ima sploh kaj. Navadno je gledališče polno le, kadar se dajo tendenčne igre, posebno če je kaj pornografskega ali kaj nuditel. Slov. gledališče je tako, da se bo treba združiti vsem

razumnim ljudem, da je povzdignjeo. Tedaj bo pa treba seči v žep gledališnih interesov. Zjaj je navada pri vsaki priliki, najemati se javnih sredstev. Mi stojimo na načelnem stališču, da dežela ne sme podpirati gledališč. Uvaževati se mora tudi razloček med nemškimi in med slovenskimi gledališčem. Za slov. gledališče, ki je edino na svetu, se da, a le s silo, opravičiti nekoliko podpore, za nemško pa nikakor ne. V Ljubljani pač ni treba nemškega gledališča, najmanj na dež. stroške. Ljubljanski Nemci imajo dovolj denarja, da si na lastne stroške vzdržujejo gledališče. Danes se gre za prošnjo »Dramatičnega društva«, ali se s natančnejšo pogleda, se vidi, da dežela enako podpira obe gledališči. Današnji predlog kaže le diferenco tega, kar je slov. gledališče manj dobilo kot nemško. Prej sta obe gledališči dobili enako podporo. Najemščina za lože pri nemških predstavah znaša več kot pri slovenskih — dež. odbor pa je, ko ni mogel dati podpore, dal lože brezplačno nemškemu in slovenskemu vodstvu na razpolaganje. V tem je razlika. Tisti krogi, ki so vneti za slov. gledališče, ne želijo nič žrtvovati. Če bi Nemci bili obistinitni in bi ne imeli nemškega gledališča, bi ne bila dežela nič na škodo, saj hodijo v Ljubljano same nemške šmire. Gledališka podpora ni drugega, kakor kupnina za politično kupitjost. S to kupnino sta stranki vsake druga drugo kupili. Nam se vendar ne more pripisovati, da bomo glasovali za kupnino, ki vas skupaj drži. Nemški poslanci bi najlepše storili, če bi se odpovedali podpori revne dežele za zabavo bogatih ljudi. Podpora gledališča spada v delokrog ljubljanskega mesta. Ta stvar je razdvojila slov. stranke skozi 10 let. Naj se gledališče pod primernimi pogoji odstopi ljubljanskemu mestu. Govornik je predlagal resolucijo, naj se deželni odbor pooblasti, da z odne takoj pogajanja s ljubljansko občino radi prevzeta gledališča.

Dr. Tavčar opozarja, da stoji klerikalci tudi danes na tistem stališču, kakor l. 1894. pri burnih deželnozbornih volitvah. Klerikalci so takrat še bili salonsko nastopali, ne v skornjih. Glavna točka volilnega programa je bila gledališka podpora. (Klic: Pa ste se branili. Šusteršič: Bolj švoh! Dr. Tavčar: Križanje še in dokaz moči. Tudi tisti križi, ki v vodo pade. Veselost.) Mitem mnenja, da je gledališče eminentnega kulturnega pomena. Brez podpore ne more nobeno gledališče izhajati. Neša dolžnost je, zjajmoči gledališču obstanek, in l. 1895. nismo mogli tega drugače doseči, kakor da smo dali tudi nemškemu gledališču podporo. Ta »kupitjost« je za nas le časna, ker drugače bi nam bili klerikalci ubili gledališče. Svoj dogovor z Nemci pa bomo v tej seji deželnega zbora pošteno držali.

Grof Barbo pravi, da je dež. podpora minimalna. Pri zgradbi gledališča so se zgodile napake. Vpja se, da ubogo ljudstvo plačuje gledališče, v resnici pa ne da ljudstvo ničesar za gledališče. A denimo, da ljudstvo plačuje vse: koliko pa odpaše od teh plačil na Nemce. Če imajo Nemci toliko denarja, kakor je pravil dr. Šusteršič, potem plačujejo od njega tudi deželne doklade. Nemško gledališče pospešuje promet tujcev, dežela ima od nemškega gledališča še dobiček L že so deželi nesle že 13.000 K, subvencija pa je dala 12.000 K. Pri slovenskem gledališču nesejo lože manj. Govornik pravi, da mu Šusteršičeva resolucija ni nesimpatična, želi pa, naj deželni odbor to vprašanje le študira in potem o stvari poroča deželnemu zboru.

Dr. Kreck pravi, da klerikalci niso grebchopi slov. gledališča, samo deželne podpore nočejo nobene dovoliti. Lepi narodni jezik — to bi bilo opravičenje gledališču. Govornik poudarja, da je bil pri Rokovnjah, a govorilo se je tak jezik da je bila groza. Za povzdigne dramatike literature je prav če dežela kaj stori. To gledališče ne bo naše dramatike povzdignilo in ne zasluži nobene podpore. Govornik je polemizoval še proti grofju Barbotu in končno dejal, naj se raje napravi kolekta za gledališče, kakor da se mu da dež. podpora.

Poročevalec Hribar je poučarjal splošni narodni pomen gledališča. Razvoj dramatike literature ni mogoč brez gledališča. Govornik opozarja na kulturne momente, ki kažejo na kulturni vpliv gledališča. Narodna zavest v Ljubljani se je po vplivu gledališča znatno povzdignila. Tudi klasične predstave so vedno polne. Slov. občinstvo ima zanimanje za gledališče in zлага vsako leto precejšnje svote za gledališče. Vzdrževanje slov. gledališča je vse težavnejše, kakor vzdrževanje nemškega. Podpore, ki jih dajeta Češka in Hr-

vatska svojima gledališčema, kažejo, koliko važnosti pripisujeta ti deželi gledališču. Glede Šusteršičeve resolucije pravi govornik da mu je simpatična. Či bodo pogoji sprejemljivi, ho občina še sprejela gledališče, ali za vzdrževanje poslopja bo morala dežela skrbeti. Reklo se je, da se za mestne zabave trosi ljudski denar. Govornik pojasni s detajli, koliko plačuje mesto ljubljansko deželno. Kmetisk. ljudstvo ne da nič za mesto, pač pa se s mestnimi davki podpirajo jako znatno kmetijske potrebe. Ko je pogorelo staro gledališče, je cesar rekel dr. Poklukarju: Sie werden Laibach doch nicht zu einem Dorfe herabsinken lassen.

Pri glasovanju so bili sprejeti odsekovi predlogi z glasovi narodno naprednih in veleposesniških glasov; klerikalci so glasovali proti tem predlogom. Ko je Pfeifer vstal mu je Šusteršič zaklical: Vsedite se! (Konec prih.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 24. novembra.

Nesramne nemške zahteve.

»Grazer Wochenblatt« piše, kako izginja nemščina pri sodiških na Kranjskem in Spodnjem Štajerskem ter pravi doslovno: »Tako se s strankami z akademično izobrazbo sestavljajo na Kranjskem le slovenski sapisniki in noben višji sodnik, nobeno predsedstvo se temu ne upre. To se godi pred očmi grofa Gleispacha. Ali o tem res nič ne ve?« List se spotikuje nadalje nad dvema slovenskima sodnikoma v Celju, ki zagovorniku pravita: »Prosim gospod doktor,« kadar ga opozorita, naj začne svoj zagovor. Imenovani časopis se zaganja naposled proti izdaji slovenskih razsodb, češ, da je to protizakonito in kliše nemške državnozbornske peteline na pomoč. To je tako skrajna nemška nesramnost, da ji ga ni para.

Vojaške vesti.

V aktivno službo pri 27. brambovskem polku je prestopil asistentni zdravnik dr. Ivan Venigerholz od Št. Ilje v Slovenskih goricah. — V pokoj je šel videnčni oficijal Fr. Martinčič pri istem polku.

„Osa“.

Danes je izšla tretja številka tega politično satiričnega lista in prepričani smo, da jo sprejme občinstvo z velikim veseljem. »Osa« prinaša v tej številki dve izborni sliki in mnogo humorističnega in satiričnega čtiva.

Slovensko gledališče.

Iz pisarne »Dramatičnega društva« se nam piša: Danes se prvič ponavlja na prvi predstavi krasno uspeła veseloligra »Mala Dorrit«. V nedeljo, dne 26. t. m., ste dve predstavi. Popoldan ob 3 uri ob znižanih cenah kot ljudska predstava Jurčič Govekarjev »Deseti brate; sveder pa se poje na mnogostransko željo zadnjih v tej sezoni najljepša ruska opera »Piková dama«.

Akademija.

Opozorjamo še enkrat na jutrišnje predavanje g. dr. Fr. Novaka o kulturno političnem vprašanju: »Ugovori meščanstva proti splošni in enaki volilni pravici?« Predavanje se vrši v dvorani »Mestnega doma« točno ob 8. uri zvečer.

Zasebni uradniki!

Udeležite se vsi shoda zasebnih uradnikov, ki se vrši v soboto, dne 25. novembra t. l., ob osmih zvečer v mali dvorani hotela »Union«. Na dnevnem redu je starostno zavarovanje zasebnih uradnikov. Z ozirom na to, da se ima morda usoda tega našta odločiti v eni prihodnjih sej državnega zbora, ne zamudite z mnogobrojno udeležbo merodajne faktorje opozoriti, da je že skrajni čas uveljaviti vašo starostno zavarovanje ter jim dokažite svojo stanovsko zavest. V soboto na shod! Sklicatelj.

Slike pokojnega šentpetrskega župnika Martina Malenška

je založil v rasnih velikih fotograf D. Rvšek, ki si je pridržal vse pravice ponatisov. Več jutri v inseratu.

Neke dunajske tvrdke

nabirajo po svojih agentih v Ljubljani naročila za vezenje. Tujim tvečkam je dovoljeno ponujati po hišah samo raskočno perilo, šesar so se nekaj časa tudi držale. Zdaj pa prihajajo agentje v naše mesto vsakih 6—8 tednov in nabirajo naročila ne na raskočno perilo, ampak na platno, prte, šifon itd. V Ljubljani se raskočno perilo sploh ne nosi, torej se ne kupi in dunajski agentje delajo

našim domačim tvečkam velikansko škodo in konkurenco. Neki agent je že tako usiljiv, da gre v vse urade in tam od misle do misle ponuja svoje blago; uradniki poznajo to prepoved, a vkljub temu ga podpirajo s priporočili. Merodajne oblasti naj bi vendar gledale, da domači ljudje, ki plačujejo ogromne davke od svojih trgovin, ne bodo izpodrivani in oškodovani od tujih firm in naj bi takim agentom gledale pošteno na prste. Dobre delavke imamo za vezenje in rade bi si slušile s tem svoj kruh, a denar gre tujcu v roke, domačin pa glej skozi prste, kako ti tujec jemlje kruh izpred ust.

Šišenski šolstvo.

K tej naši večerajni notici se nam poroča, da ni rer, da bi I. in II. razred imela le po dve uri pouka na dan, temuž ima II. razred 3 ure dopoldne, I. pa 2 1/2 ure popoldne. Razdeljen pouk pa mora biti zategadelj, ker ni dovolj šolskih prostorov! Ako pustite šolske oblasti pred pragom Ljubljane v škri, kjer je obisk reden, v enem razredu po 108 do 104 otrok, ne da bi se dovolile vzporednice ter se preskrbeli potrebni prostori, kako se godi šole v oddaljenějšíh krajih. Učitelstvo je seveda z deljenim poukom hujše obremenjeno, kakor pa s celodnevnm.

Ferdinand Sajovic.

Včeraj 23. t. m. ob polu 10. zvečer je preminil v starodavnem Kranju mož, čigar izguba pomeni široko vrzel v vrstah naše stranke. Umrli je gospod Ferdinand Sajovic, trgovec v Kranju, v 65. letu svoje dobe, zapustivši vdovo in devetero otrok. Rojen je bil kot sin uradnega predstojnika, poznejšega notarja na gradu Turnu pri Velenju dne 4. maja 1841. Posvetil se je trgovskemu stanu in zgodaj prišel v Ljubljano, kjer je takoj vstopil v živahno življenje narodnega probujenja. Tako ga vidimo l. 1862. med ustanovitvijo pevskega zbora čitalniškega v Ljubljani, leta 1863. med ustanovitvijo »Južnega Sokola« in pozneje tudi pri »Glasbeni Matici«. Preselivši se v Kranj — njegov oče je bil rodom Gorenjec — kjer si je ustanovil svojo trgovino, poročil se je s hčerko znane rodoljubne družine Pleiweissove. Od prvega početka svojega bivanja v Kranju je bil neumoren delavec na narodnem bojišču, bodisi v političnem, bodisi v gospodarskem ali družabnem oziru. Dolgoletni član mestnega starešinstva, »Narodne čitalnice« in gasilnega društva ter naposled Mestne hranilnice, je bil pri vseh teh korporacijah izredno delaven tako v odborih kakor tudi v načelnstvih. Ko je narodnostni boj za časa deželnozbornskih volitev, ki so prinesle nemški deželni manjšini zadnjo umetno in nasilno skovano večino, najhujše divjal, stal je kakor neupogljiv steber v sredini volilne agitacije in smelo trdimo, da ni nemala zasluga pokojnikova, če se je moglo mesto Kranj edino ponášati z znago v volilni borbi, da je bilo mesto Kranj edino, ki je imelo iz mestne skupine v deželnem zboru slovenskega poslance. Kot oče svoje mnogobrojne družine je vzgojeval in vzgojil svoje otroke vse brez izjeme v strogo narodnem sokolskem duhu. In baš v vzgoji otrok se pokaže prava narodnost. Bil je vzoren soprog in požrtvovalen oče. V družabnem življenju je bil pokojnik vseskozi koncilijanten in prav izredno ljubezniv mož, ki menda ni imel sovražnika niti v slovenskih niti v nemških krogih. Bil je usmiljenega srca in dobrih rok, poleg tega pa skromen v svojem nastopu. V priznanje njegovih zaslug za mesto Kranj podelila mu je mestna občina častno meščanstvo, gasilno društvo pa častno članstvo. S pokojnim Ferdinandom Sajovicem leže za njegovo rodbino in za slovenstvo v prezgodnji grob kremen-značaji, ki naj bi našel mnogo posnemovalcev. Kdor ga je poznal, ga je čislal. Večnaja mu pamjat!

Pevsko društvo „Postojna“.

Pravila tega društva so že odobrena in se bodo vršili ustanovni občni zbor dne 3. decembra t. l. v prostorih »Narodnega hotela«. Pripravljalni odbor vabi s tem vse prijatelje petja k prisotnosti. Novemu društvu ne bo samo naloga prirejati zabave in veselice; njega smotri so višji. Društvo bo vzdrževalo pevsko šolo, v kateri se bodo vse pevske moči izobraževale. V Postojni imamo že »ljudsko knjižnico«, ki vrlo izvršuje svoje izobraževalne, vzgojevalne namene; iste namene bo gojilo tudi novo pevsko društvo, ker bo pristopno vsem slojem, osobito kmetickemu prebivalstvu. Na noge tedaj k skupnemu narodnemu delu. Pripravljalni odbor.

Uspehi svivičanske nemške šole na Štajerskem.

Ob potu iz Zg. Sv. Kungote stoji sledeči klasični napis: »Vir Vremte Ver potener Vor Wek Vir dise kein realethet hand hir.« (Für Fremde verbotener Fahrweg; für diese (die) keine Realität hier haben — za tujce prepovedana pot, ki nimajo tukaj zemljišča). Germanija, zatani oči in objokuj svoje pastorko!

Sava in Krka sta izstopili pri Brežicah in preplavili vse

obrežje do hrvatske meje. Vožnja des vodo je ustavljena; tudi so morali prenehati s delom pri novem mostu.

Vlomi v Brežicah.

V noči od 16 na 17. t. m. je bilo v Brežicah celih 10 vlomov, prihodnji večer pa nekaj manj. Policija je prišla nekoga krojača iz Galicije, ki je priznal svoje grobe.

Čista nemška kri.

»Turnvereine« v Brežicah ima za načelnika župana Faleschinija, njegov namestnik je Franc Kaukovski. »Turnwarte« je pa dr. Josef Oswatitsch. Sama pristna nemška kri!

Lehkoverni Mariboržani.

V Mariboru se je nastanil neki mož, ki je bil že dvakrat v opazovalnici in ki pravi, da je vedeževalec. Mariboržani pravi pridno letajo k njemu po svete in srečo. V Ljubljani smo toliko na boljšem, da so na tej bolezni bolne samo ženske in le tupatam kak možki.

Strahno razmesarjeno truplo.

V torek so našli na železniškem tiru med Mariborom in Hočami tako strahno razmesarjeno truplo, da se v prvem trenutku ni dalo spoznati, ali je možki ali ženska. Truplo brez glave so našli v bližini mesta, kjer se loči ptujaka cesta od glavne ceste. Deset metrov naprej je bil gornji del noge, nekaj korakov dalje pa spodnji. Okoli 25 metrov od tira je ležala glava. Obraz je bil nepoškodovan, a manjkal je zadnji del glave z možgani vred, ki so ga našli 5 metrov od tod. V obleki so našli pismo, naslovljeno z »cenjena komisija«. Samomorcec je Gabriel Kandolin iz Maribora in se je usmrtil vsled revščine. V pismu prosi komisijo, naj se usmili njegovih treh otrok.

70letni samomorcec.

V Slapineh ob Štavnici se je obesil 70letni preužitkar Franc Stranjšak. Zmelaša se mu je pamet.

Za 40 letno službovanje

je dobil uslužbenec Ign. Leskoška v Ptuj Jožef Horvat od namestniškega predsedstva častno svetinjo. Horvat, znan pod imenom »Jasko« je bil v bitki na Češkem 1866, za kar je dobil vojno svetinjo. Vkljub visoki starosti je Horvat še vedno čil in krepak.

Nepoštena kuharica.

Marija Okrogelnik iz St. Jakoba na Koroškem je v Ptuj ukradla svojemu gospodarju trgovcu Hoku par čevljev in jemala meso na bukvice, akoravno je dobivala za to denar. S tem je ogolufala svojega gospodarja za 22 K 90 v. Obsojena je bila na 14 dni.

V Nabrežini je umrl vrl narodnjak Janez Caharija,

oče spoštovanih gg. Iv. in Silvo Caharije.

Črnogorski konzul.

Kakor poroča »Glas Črnogorac«, se je ustanovil v Trstu črnogorski generalni konzulat in je določen za vodstvo tega konzulata gosp. Kornelij Gorup. Kot tajnik mu je pridjan g. Slavko Radanovič, dosedanji črnogorski konzul v Skadru.

Mestna policija je aretovala 23letno samsko natakarico

od Sv. Križe pri Kostanjevici, Ano Javčevico, ker je napravila pri gostilničarju Alojziju Janežu v Mokrem logu pri Bistrici 136 K goljufivih dolgov, 10 K je pa ukradla njegovi hčerki in dne 18. m. m. natihoma pobegnila v Ljubljano. Tudi služkinjo Ano Turšičevo iz Bazovelj pri Cerknici je dejala policija pod ključ, ker je delavcu Janezu Nassederju v Nabrežini pokradla več dragocenosti, potem pa prišla v Ljubljano služiti, kjer pa ni dolgo dihala prostega zraka.

Delavsko gibanje.

Včeraj se je odpeljalo s južnega kolodvora v Ameriko 47 Slovencev in 6 Hrvatov. 34 Hrvatov in 14 Slovencev je prišlo iz Pruskega, 17 Hrvatov pa iz Bohinja.

Domači „šrameci“

bode koncertoval danes zvečer v hotelu pri »Južnem kolodvoru«. Začetek ob 8 uri. Vstopnina prosta. — Jutri zvečer se vrši koncert v hotelu »Ilirijac«. Začetek ob 8 uri. Vstopnina prosta. Popolnoči nadaljevanje koncerta v kavarni.

Ljubljanska društvena godba priredi jutri sveder koncert

»Narodni kavarni« (Glasposke ulice). Začetek ob 9 uri. Vstop prost.

Najnovejše novice.

Z ustanovitvijo četrtega ravnateljstva za državne železnice na Češkem se bavi danes ministarski svet.

Portugalski kralj je prišel v Pariz,

odkoder potuje tudi v Berlin in na Dunaj.

Vsled ljubosumnosti je v Bregencu ustrelil poročnik H. Quinz svojo soročenko, hčer bankirja Veitha.

Španski kralj Alfonz se baje poročil s princesinjo Evgelinjo Battenberško.

Od žalosti umrl.

V Budimpešti je umrl ravnatelj velike ra-

alte Ferdinand Batory Ko so njegovemu sinu, poročniku Ladislavu Batoryu to nasnanili, se je onesvestil in v par urah umrl.

Osveta.

Gospa Werghman v Čikagi se je v svojem zakonskem življenju uverila, da je njen mož ni vesel iz ljubezni, ampak samo zaradi denarja. Da se mu osveti, vzela je ves svoj imetek okoli 80.000 K in ga sožgala. Komu je s tem dejanjem napravila največjo škodo, ni težko uganiti.

Telefonska in brzajavna poročila.

Dunaj 24. novembra.

Načelnik poljskega kluba, grof Dzieduszycki, je v zadevi volilne reforme dospel semkaj. Vlada se je baje že docela odločila za splošno in direktno volilno pravico. Baron Gautsch je baje zagrozil grofu Dzieduszyckemu, da vlada ne bo predložila cesarju v sankcijo zakona, ki ga je sklenil deželni zbor gališki in od katerega so odvisne finance dežele gališke, ako bodo Poljaki delali kake težave volilni reformi.

Praga 24. novembra.

Deželni maršal knez Lobkovic je naznanil dež. zboru, da je poslanec dr. Fořt odložil svoj deželnozborni mandat.

Budimpešta 24. novembra.

Sodnijska obravnava v zadevi Zeisig se je danes pričela. Cigany je priznal, da je spisal dotično brošuro iz političnih nagibov. Nekateri politiki so mu namreč rekli, da bi se Ogrska rešila vednih državnih kriz na ta način, ako bi se na prestol poklical kak Hohenzollern. Kot svedok je bil zaslišan tudi baron Banffy.

Belgrad 24. novembra.

Črnogorski emigranti so izdali manifest na svoje rojake, v katerem izražajo svojo nezadovoljnost z državnimi reformami, kakor jih je napovedal knez Nikita, in zahtevajo za Črno goro popolno ustavo, svobodo tiska in zborovanja, nadzorstvo drž. financ in odgovornost ministrov narodnim poslancem.

Atene 24. novembra.

Vojno brodovje združenih velesil, ki ima nalogo izvršiti demonstracijo proti Turčiji, je danes odplovalo iz Pireja.

Cargrad 24. novembra.

V poslaniških krogih se skrbno prikriva, kje bo demonstriralo združeno brodovje. Sodi se, da bodo velevlasti najprvo zasedle otok Mitlene, potem pa Lesbos in Tenedos. Brodovje ne bo teh ctokov samo blokiralo, marveč jih bo popolnoma vzelo v posest in sekvstriralo carinske dohodke.

Bukarest 24. novembra.

V romunsko pristanišče sta prispela dva ruska parnika »Besarabec« in »Kilia«, ki imata na krovu veliko število ruskih revolucionarjev. Revolucionarji imajo namen posikati na Rumunskem one mornarje, ki so se pred meseci spuntali na oklopnici »Kujaz Potemkin« in jih vzeti sabo na Rusko, kjer bi se sedaj lahko aktivno udeležili revolucionarnega gibanja.

Petrograd 24. novembra.

Vrhovni guverner finlandski knez Obolenski je odpoklican; na njegovo mesto je imenovan predsednik drž. sodišča Gerard.

Moskva 24. novembra.

Kongres zemstev se je z dvetretjinsko večino izrekel za splošno in direktno volilno pravico.

Berolin 24. novembra.

Iz Tokija se poroča: Neki Korejec je izvršil atentat na markija Ito, ko se je leta vračal z lova. Dasi je bil voz, v katerem se je vozil, razbit, vendar je Ito samo lahko ranjen.

Berolin 24. novembra.

»Lokalanzeiger« poroča, da so odkriti zaroto proti carski rodbini. Zarotniki so imeli namen, na en dan porokiti vso carsko rodbino in soročstvo Policija je ujela neko šifrirano brzajavko in prišla tako na sled zaroti. Zarotnikov dosedaj še niso mogli izslediti.

